

УДК 316.334.2:338.46](100:477)

JEL Classification: I38, O35

DOI: <https://doi.org/10.64076/eecsr250816.05>

Верховод І. С.,

канд. екон. наук, доцент,

доцент кафедри соціоекономіки

та управління персоналом,

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЕКОСИСТЕМНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Екосистемний підхід до дослідження соціальної сфери, обґрунтований у працях вітчизняних науковців, дозволяє розглядати її як складну, динамічну систему, здатну до самоорганізації, адаптації та трансформації під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників [1,2]. Аналіз міжнародного досвіду екосистемного розвитку соціальної сфери дозволяє виділити ефективні практики та механізми, які можуть бути адаптовані до українських реалій з урахуванням локальної специфіки та актуальних викликів трансформаційного періоду.

Досвід скандинавських країн, зокрема Швеції та Фінляндії, демонструє ефективність інтегрованих соціальних сервісів, цифрової трансформації послуг та активного залучення громади. Створення цілісної системи надання соціальних послуг забезпечує їх доступність, якість та відповідність потребам населення. Цифровізація соціальної сфери сприяє оптимізації процесів, покращенню взаємодії між стейкхолдерами та розширенню можливостей для інновацій. Залучення громади через партисипативні практики дозволяє врахувати реальні потреби, посилити соціальну згуртованість та сприяти сталому розвитку [3,4].

Британська модель акцентує увагу на соціальних інвестиціях, інноваційному соціальному підприємстві та державно-приватному партнерстві [5, 6]. Залучення приватного капіталу та створення сприятливого середовища для розвитку соціальних інновацій виступає драйвером трансформацій, пропонуючи креативні рішення соціальних проблем та створюючи додану вартість для суспільства. Державно-приватне партнерство забезпечує синергію ресурсів, компетенцій та зусиль для реалізації суспільно значущих проєктів.

Ізраїльська модель фокусується на кризовій адаптації сервісів, резильєнтності громад та психосоціальної підтримці [7]. Швидка адаптація соціальних послуг

до кризових умов, розвиток стійкості громад через зміцнення соціальних зв'язків та мереж підтримки, а також надання психосоціальної допомоги постраждалим є критично важливими напрямками роботи в умовах військових конфліктів та надзвичайних ситуацій.

Адаптація міжнародного досвіду до українського контексту потребує врахування специфіки соціально-економічного розвитку, культурних особливостей та актуальних викликів. Важливими аспектами є розвиток транскордонного співробітництва, реалізація інноваційних наукових і освітніх проєктів для вирішення спільних соціальних проблем, впровадження міждисциплінарних підходів, таких як біоекологія, та підтримка соціального підприємництва і самозайнятості вразливих груп населення.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє виділити ключові механізми забезпечення резильєнтності екосистеми соціальної сфери [8]:

1. Інституційні механізми: гнучкість управлінських структур, адаптивність нормативної бази, ефективність координації.
2. Фінансові механізми: диверсифікація джерел фінансування, створення резервних фондів, інноваційні фінансові інструменти.
3. Соціальні механізми: розвиток соціального капіталу, зміцнення мережевих зв'язків, активізація громадської участі.

Для поглибленого аналізу трансформаційних процесів важливо розглянути геометричну структуру соціальної екосистеми як складної топологічної конфігурації. Топологічний підхід дозволяє доповнити кількісну оцінку детермінант якісним розумінням просторових патернів та механізмів трансформації.

Топологічні характеристики екосистеми соціальної сфери включають гетерархічність структури, мережеву зв'язність та фрактальність організації.

Механізми трансформації реалізуються через структурну пластичність, системну когерентність та морфогенетичний потенціал [9].

Методика топологічного аналізу соціальної екосистеми включає формалізацію структури через теорію графів, ідентифікацію ключових топологічних властивостей, аналіз механізмів трансформації, моделювання динаміки змін та інтерпретацію результатів у термінах адаптивності, стійкості та інноваційності. Інтеграція топологічного аналізу з методологією композитного індексу глокальної трансформації (КІГТ) створює комплексний інструментарій для дослідження та управління трансформаційними процесами в соціальній екосистемі.

Практична реалізація запропонованих підходів в контексті поствоєнного відновлення України передбачає вирішення таких ключових завдань:

1. Відновлення соціальної інфраструктури: реконструкція зруйнованих об'єктів, модернізація існуючих закладів, створення нових сервісних центрів.

2. Адаптація соціальних послуг: врахування потреб внутрішньо переміщених осіб, психосоціальна підтримка постраждалих, професійна реадаптація ветеранів.

3. Розвиток соціальної згуртованості: зміцнення локальних спільнот, розвиток волонтерських мереж, активізація громадських ініціатив.

Практичні кроки на національному рівні включають створення координаційного центру управління соціальною екосистемою, впровадження системи моніторингу КІГТ та розробку механізмів міжвідомчої взаємодії.

На регіональному рівні важливими є формування хабів соціальних інновацій, розвиток міжрегіонального співробітництва та адаптація програм до локальних потреб. На місцевому рівні ключовими напрямками є активізація громадських ініціатив, розвиток соціального підприємництва та впровадження партисипативних практик.

Таким чином, міжнародний досвід екосистемного розвитку соціальної сфери пропонує цінні уроки та ефективні практики, які можуть бути творчо переосмислені та адаптовані до українських реалій. Синергія підходів та інструментів, апробованих у різних країнах, дозволить сформувати цілісну стратегію трансформації соціальної сфери України на засадах інноваційності, адаптивності та сталості. Розбудова інтегрованої системи соціальних послуг, цифрова трансформація, розвиток соціального підприємництва, міжсекторальних партнерств та резильєнтності громад є пріоритетними напрямками роботи. Особлива увага має приділятися адаптації сервісів до потреб постраждалих від конфлікту груп населення та впровадженню інноваційних рішень на основі міждисциплінарної співпраці та залучення всіх стейкхолдерів. Творче переосмислення та синергія міжнародного досвіду дозволить сформувати цілісну стратегію трансформації соціальної сфери України на засадах сталості, інклюзивності та адаптивності до викликів сучасності.

Аналіз міжнародного досвіду екосистемного розвитку соціальної сфери пропонує цінні уроки та ефективні практики, які можуть бути творчо переосмислені та адаптовані до українських реалій. Розбудова інтегрованої системи соціальних послуг, цифрова трансформація, розвиток соціального підприємництва, міжсекторальних партнерств та резильєнтності громад є пріоритетними напрямками роботи. Особлива увага має приділятися адаптації сервісів до потреб постраждалих від конфлікту груп населення та впровадженню інноваційних рішень на основі міждисциплінарної співпраці та залучення всіх стейкхолдерів.

Водночас, для глибшого розуміння трансформаційних процесів у соціальній екосистемі важливо доповнити аналіз міжнародного досвіду та

кількісну оцінку детермінант розвитку якісним дослідженням структурних характеристик та механізмів трансформації.

Список використаних джерел

1. Колот А.М, Герасименко О.О., Шевченко А.С. Екосистемність як новітній формат розвитку бренду роботодавця. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №1(48). С. 29–40. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-4>.
2. Колот А.М., Герасименко О.О., Шевченко А.С., Бабій Ю.М. Екосистема людських ресурсів організацій як концептологія та прикладна платформа людиноцентризму. *Проблеми економіки*. 2023. №3. С. 282-294. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-282-294>.
3. Anglada S. E. Cultural commons as a key for bottom-linked policies. An exploration of the support for public and community partnerships in Barcelona. *Universitat de Barcelona*. 2022. Vol. 64, № 12. P. 3–39. DOI: <https://doi.org/10.1344/waterfront2022.64.12.01>.
4. Varumo L., Kotilainen J. M., Primmer E. Social acceptance of biodiversity offsetting: Motivations and practices in the designing of an emerging mechanism. *Environmental Policy and Governance*. 2023. Vol. 33, № 3. P. 301–312. DOI: <https://doi.org/10.1002/eet.2031>.
5. Rassin M. Start-ups as drivers of economic growth. *Research in Economics*. 2022. Vol. 76, № 4. P. 345–354. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.rie.2022.08.003>.
6. Mursalov M., Yarovenko H., Vasilyeva T. Entrepreneurial Ecosystem and Digitalization: Relationship and Synergy of Development. *Springer Proceedings in Business and Economics*. 2023. P. 109–127. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-28131-0_9.
7. Zenkienė L., Leišytė L. Strengthening university capacity in regional innovation ecosystem through the participation in the European Universities initiative. *European Journal of Higher Education*. 2024. Vol. 14, suppl. 2. P. 1–21. DOI: <https://doi.org/10.1080/21568235.2024.2410358>.
8. Mirza Fuady, Buraida M., Andrian Kevin M., Rafi Farrel, Allya Triaputri. Enhancing Urban Resilience: Opportunities and Challenges in Adapting to Natural Disasters in Indonesian Cities. *Sustainability*. 2025. Vol. 17, № 4. Art. 1632. DOI: <https://doi.org/10.3390/su17041632>.
9. Prieto A., Pastén M. Systematic review of structural transformations in social systems. *Sustainability*. 2024. Vol. 16, № 17. Art. 7855. DOI: <https://doi.org/10.3390/su16177855>.